

NVO JURISTA PADOMS

SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA. Juridiskais ietvars.

Latvijas tiesību aktos ir iestrādāti stingri pamati pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesā visos līmeņos un līdzdalībai valsts pārvaldē. Turpmākajos Jurista padomos skaidrosim, kuros tiesību aktos ir atrodams sabiedrības līdzdalības nepieciešamības pamatojums un iespējamie līdzdalības veidi pašvaldību, nacionālā (Ministru kabineta, Saeimas un ministriju) un Eiropas Savienības līmenī.

Šis Jurista padoms veltīts kopējam sabiedrības līdzdalības institūta juridiskajam ietvaram.

Latvijas Republikas Satversmes 2.pantā norādīts, ka valsts vara pieder tautai, kas tiek realizēta deleģējot amatpersonām valsts pārvaldes funkcijas sabiedrības labā. Aktīva pilsoniska līdzdalība izpaužas arī sabiedrībai veidojot no valsts neatkarīgus formālus vai neformālus veidojumus, tādējādi realizējot Satversmes 102.pantā noteikto biedrošanās brīvību – ikviena iedzīvotāja tiesības apvienoties biedrībās, politiskajās partijās un citās sabiedriskajās organizācijās. Papildus Satversmes 101.pants nostiprina tautas tiesības piedalīties valsts un pašvaldību darbībā.

Lai Satversmē noteikto sabiedrības piedalīšanos valsts darbībā būtu iespējams īstenot, sabiedrības locekļiem jāpiemīt tiesībām saņemt informāciju. Šīs tiesības vērsties valsts iestādēs ar iesniegumiem, uz kuriem ir arī tiesīgi saņemt atbildi, nostiprinātas Satversmes 104.pantā, un precizētas citu likumu normās - tādos kā Administratīvā procesa likums, Ministru Kabineta iekārtas likums, Iesniegumu likums un Informācijas atklātības likums.

Savukārt tādi tiesību akti kā **Valsts pārvaldes iekārtas likums, Ministru kabineta kārtības rullis, Saeimas kārtības rullis, likums Par pašvaldībām** nosaka sabiedrības līdzdalību publiskajā pārvaldē, un šo līdzdalību metodes- līdzdarbojoties darba grupās, konsultatīvajās padomēs, piedaloties sabiedriskajās apspriedēs, sniedzot atzinumus, priekšlikumus un iebildumus plānošanas dokumentu un tiesību aktu projektu izstrādes procesā.

Tāpat sabiedrības līdzdalības veidi noteikti **Ministru kabineta noteikumu Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”** 7.punktā norādot, ka sabiedrības pārstāvji var līdzdarboties attīstības plānošanā šādā veidā”:

- 2) informācija par būtiskākajām iestādes darba grupām un padomēm;
- 3) informāciju par plānotām un notikušām publiskām apspriedēm, par dalības iespējām tajās un iestādē iesniegtiem vai iestādes sagatavotiem dokumentiem, kas nodoti publiskai apspriešanai.

Līdzīgi **Ministru kabineta instrukcija Nr.19 „Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība”** nosaka kārtību, kādā tiek sagatavots tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums jeb anotācija. Instrukcijas 3.punkts paredz projekta izstrādātāja pienākumu, organizējot sabiedrības līdzdalību projekta izstrādē, ievērot normatīvos aktus par sabiedrības līdzdalību attīstības plānošanas procesā. Tāpat anotācijas autoram ir jāatspoguļo informācija par sabiedrības līdzdalību projekta izstrādē un šīs līdzdalības rezultātiem (17.punkts).

Papildus jāpiemin līdzdalības un deleģējuma līgumu institūts kā viena no sabiedrības līdzdalības formām. **Valsts pārvaldes iekārtas likuma** 1.panta vienpadsmitā daļa paredz iespēju valsts iestādei uzticēt atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu privātpersonai, ar ko ir saprotams arī nevalstiskā organizācija. Šīs publiskās pārvaldes un nevalstiskā sektora sadarbības formas tiek regulētas ar **Valsts pārvaldes likuma 40.,42 un 50.pantu**, kā arī ar **Ministru kabineta noteikumiem Nr.419 „Kārtība, kādā tiešās pārvaldes iestādes slēdz līdzdarbības līgumus, un līdzdarbības līgumu publiskošanas kārtība”**.

Informāciju sagatavoja:
Biedrība „Latvijas Pilsoniskā alianse”
Rīga, 2018

Projekts tiek līdzfinansēts Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sabiedrības integrācijas programmas ietvaros.

